

MESLEK LİSELERİNDE İLETİŞİM EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR BETİMLEME

Neslihan Kılıç*

ÖZET

Mesleğe yönelik bilgi ve becerileri kazandırmayı amaç edinen mesleki eğitim, dünyada 18. yüzyıldan itibaren bir eğitim alanı olarak ortaya çıkmıştır. Ülkemizde ise mesleki eğitimin tarihçesi Ahilik Teşkilatına kadar uzanmaktadır. Bununla birlikte modern anlamda mesleki eğitim, Osmanlı'nın son dönem ıslahatlarında hız kazanmıştır. Cumhuriyet döneminde mesleki eğitime ayrı bir önem verilmiş, özellikle Avrupa Birliğiyle imzalanan Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi ülkemizdeki mesleki eğitim açısından bir dönüm noktası olmuştur. Ülkemizde iletişim eğitiminin yükseköğretim ayağını sayıları yetmişi aşan iletişim fakülteleri oluşturmaktadır. Orta öğretim düzeyinde ise iletişim eğitimi meslek liseleri üzerinden yürütülmektedir. İletişim eğitimi her ne kadar orta öğretim temelli başlamışsa da esas gelişimi yükseköğretim düzeyinde olmuştur. Bu nedenle iletişim eğitimini konu edinen çalışmaların büyük çoğunluğu yükseköğretim merkezli olmuştur. İletişim eğitiminin orta öğretim kurumlarındaki durumuyla ilgili çalışmalar ise oldukça sınırlıdır. Bu çalışmada Türkiye'de meslek liselerinde verilen iletişim eğitimi ana hatlarıyla betimlenmiş, konuyla ilgili çeşitli görüş ve öneriler dile getirilmiştir. Bugün iletişim eğitimi meslek liselerinde Gazetecilik, Halkla İlişkiler ve Radyo Televizyon olmak üzere üç alanda ve bu alanlara bağlı on dalda verilmektedir. Ancak konu ele alınırken bir takım sınırlamalara gidilmiştir. Çalışma sadece devlet okullarındaki iletişim programlarını kapsamış, özel meslek liseleri kapsam dışı bırakılmıştır. Ayrıca Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı kurumlar devre dışı bırakılmış, çalışma Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı mesleki ve teknik liselerle sınırlandırılmıştır.

*Dr., MEB, Diyarbakır Türk Telekom Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Radyo-Tv Meslek Dersleri Öğretmeni, ORCID ID: 0000-0001-6742-6442

Makale Gönderim Tarihi:22.08.2019- Makale Kabul Tarihi:08.11.2019

Anahtar Kelimeler: Meslek Lisesi, İletişim Eğitimi, Gazetecilik Alanı, Halkla İlişkiler Alanı, Radyo Televizyon Alanı

A DESCRIPTION ON VOCATIONAL HIGH SCHOOL COMMUNICATION EDUCATION

ABSTRACT

Vocational education, which aims to gain knowledge and skills for the profession, has emerged as a field of education in the world since the 18th century. In our country, the history of vocational education goes back to Ahi Organization. However, in the modern sense, vocational training has gained momentum in the recent reforms of the Ottoman Empire. During the Republican period, a special importance was given to vocational education, especially the Strengthening of the Vocational Education and Training System Project signed with the European Union was a turning point in terms of vocational education in our country.

In our country, communication faculties constitute the higher education level of communication education with more than seventy. At secondary level, communication education is conducted through vocational high schools. Although communication education started on the basis of secondary education, its main development was at higher education level. Therefore, most of the studies on communication education are centered on higher education. Studies on the situation of communication education in secondary education institutions are quite limited. In this study, depicted with Turkey in vocational training outlined in the communication, he has voiced a variety of opinions and recommendations on the subject. Today, communication education is provided in vocational high schools in three fields: Journalism, Public Relations and Radio Television and in ten branches connected to these fields. However, some limitations have been made in dealing with the issue. The study included only communication programs in public schools and private vocational high schools were excluded. In addition, the institutions affiliated to the General Directorate of Lifelong Learning were deactivated and the study was limited to vocational and technical high schools affiliated to the General Directorate of Vocational and Technical Education.

Keywords: Vocational High School, Communication Education, Journalism, Public Relations, Radio and Television

GİRİŞ

Eğitim, en genel tanımıyla bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı ve planlı olarak istendik yönde değişim meydana getirme sürecidir (Gül 2004: 231). Bilim, sanat, ekonomi, ticaret gibi birçok alanda rekabetin uluslararası boyuta taşındığı günümüz dünyasında, insan kaynaklarının ülkeler için önemi her geçen gün artmaktadır. Mevcut insan kaynaklarının en etkili ve verimli şekilde değerlendirilmesi sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması açısından oldukça önemlidir. Bu yönüyle eğitim kurumlarına, özellikle de mesleki ve teknik eğitim kurumlarına büyük görevler düşmektedir.

Mesleğe yönelik bilgi ve becerileri kazandırmayı amaç edinen mesleki eğitim, dünyada 18. yüzyıldan itibaren bir eğitim alanı olarak ortaya çıkmıştır (Aytaç 2006).

Esasen Anadolu'da mesleki eğitimin ilk örneklerinin Ahilik Teşkilatında ortaya çıktığını ifade etmek mümkündür. Ahi Evran'ın öncülüğünde Anadolu Selçukluları döneminde 13. yüzyılda kurulan Ahilik Teşkilatı, esnaf arasındaki dayanışma kadar halkın mesleki olarak eğitilmesi ve yetiştirilmesini de amaçlamıştır (Akgündüz 2014:9).

Osmanlı'da modern anlamda ilk mesleki eğitim kurumları ise 18. yüzyılda orduda yapılmak istenen ıslahatlar için kurulmuştur. Savaşlarda alınan yenilgiler, devleti, askeri meslek okulları açmaya zorlamış, Mühendishane, Islahane, Tıbbiye okulları gibi kurumlar askeri okullar olarak kurulmuştur. Bunun yanında bir mesleğe yönelik sivil mesleki okullar da açılmış, bu çerçevede Baytarlık Mektebi, Aşı Memurları Mektebi, Ebelik Mektebi gibi kurumlar eğitim-öğretime başlamıştır.

Cumhuriyet dönemindeki uygulamada ise mesleki eğitim 1927 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın görev ve hizmet alanına alınmış, 1933'ten itibaren de Bakanlığın Mesleki ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğü tarafından yürütülmüştür (Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü 2018: 15).

Mesleki eğitimin ülkemizdeki gelişimi açısından Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) önemli bir dönüm noktasıdır. 4 Temmuz 2000 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Birliği arasında imzalanan anlaşmayla ilk olarak 2004-2005 eğitim öğretim yılında 30 ilde ve 104 okulda başlayan Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi

Projesi, günümüzde ülke genelinde tüm illerde uygulanmaktadır (Saraçoğlu 2007: 74).

Milli Eğitim Bakanlığı'nun 2018 yılında yayımladığı Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü Raporuna göre 2017-2018 eğitim-öğretim yılında orta öğretim kurumlarında toplam 5.689.427 öğrenci eğitim görürken, bu öğrencilerin 1.987.282'si meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarında yer almışlardır. Öğrencilere 54 farklı alanda mesleki eğitimin sunulduğu bu okullarda, iletişim meslek eğitimi de "Gazetecilik", "Halkla İlişkiler" ve "Radyo Televizyon" olmak üzere toplam üç alanda verilmektedir.

İletişim eğitimi esasen ülkemizde daha ziyade yükseköğretim temelli gelişmiştir. Ancak MEGEP'in yaygınlaşmasıyla birlikte pek çok alanda meslek eğitimi yaygınlaşmış, bu durumdan iletişim eğitimi de payına düşeni almıştır.

Bugüne kadar iletişim eğitimiyle ilgili kaleme alınan çalışmalar daha çok yükseköğretimdeki iletişim eğitimini temel almıştır. Mutlu (1992)'nin *Kitle İletişim Kuramları ve Türkiye'deki Basın-Yayın Eğitimi*, Özbek (1992)'in *İletişim Eğitimi Üzerine*, Tokgöz (2003)'ün *Türkiye'de İletişim Eğitimi: Elli Yıllık Bir Geçmişin Değerlendirilmesi* ve Uzun (2007)'un *İstihdam Sorunu Bağlamında Türkiye'de İletişim Eğitimi ve Öğrenci Yerleştirme* isimli çalışmaları yanında konuyla ilgili Yıldırım (2009)'ın *Gazetecilik Eğitimi: Değişim İhtiyacı ve Dönüşümler* başlıklı doktora tez çalışması bu çalışmalara örnek olarak gösterilebilir.

İletişim eğitiminin orta öğretim kurumlarındaki durumuyla ilgili çalışmalar ise oldukça sınırlıdır. Bu çalışmada Türkiye'de meslek liselerinde verilen iletişim eğitiminin içinde bulunduğu genel durum, yaklaşık on beş yıldan beri bu kurumlarda hizmet veren bir Radyo Televizyon öğretmeninin gözlem ve tecrübeleriyle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Makalede, meslek liselerinde uygulanan iletişim eğitiminin ana hatlarıyla ortaya konulması ve geliştirilmesine yönelik çeşitli görüş ve önerilerin sunulması amaçlanmıştır. Araştırma bu yönüyle iletişim eğitimiyle ilgili sonraki yıllarda yapılacak çalışmalara katkı sağlaması açısından önemlidir.

Dünyadaki ve Türkiye'deki örnekler dikkate alındığında iletişim eğitiminin tarihçesini gazetecilik eğitimi oluşturmuştur. Kitle iletişim araçlarının gelişim seyrinin doğal bir sonucu olan bu durum, ülkemiz için de geçerlidir. Bu nedenle konuya giriş mahiyetinde öncelikle gazetecilik eğitimine dayalı iletişim eğitiminin kısa bir tarihçesi verilmiş, sonrasında ise çalışmanın ana konusunu teşkil eden meslek liselerinde iletişim eğitimine odaklanılmıştır.

Çalışma meslek liselerindeki tüm iletişim programlarını (gazetecilik, halkla ilişkiler, radyo televizyon) kapsamaktadır. Ancak mevcut meslek liselerinin daha ziyade devlet okulları bünyesinde yer alması, özel okulların da genel meslek liseleri içinde sınırlı sayıda olmasından dolayı araştırma sadece devlet okullarıyla sınırlandırılmıştır.

Çalışmadaki bir diğer sınırlama alanı ise Milli Eğitim Bakanlığı'nın organizasyon yapısından kaynaklanmıştır. Bilindiği üzere ülkemizdeki mesleki eğitim, Bakanlığın Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ile Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü bünyesindeki kurumlarında sürdürülmektedir. Makale örgün eğitimin yürütüldüğü Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı mesleki ve teknik liselerle sınırlandırılmıştır. Bu yönüyle Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde sürdürülen ve kamuoyunda daha ziyade "halk eğitim kursları" olarak bilinen, genellikle program içeriklerinin belirli bir saat çerçevesinde şekillendiği ve program sonunda katılımcılara sertifika verildiği iletişim alanıyla ilgili kurslar kapsam dışı bırakılmıştır.

YÖNTEM

Meslek liselerinde sunulan iletişim eğitimini konu edinen çalışmanın ilk bölümünde basın tarihi kaynakları üzerinde literatür taraması yapılarak ülkemizdeki iletişim eğitiminin kısa bir tarihçesine yer verilmiştir. Ancak yukarıda da ifade edildiği üzere dünyada ve Türkiye'de iletişim eğitiminin temeli gazeteciliğe dayandığı için konu, gazetecilik eğitimi üzerinden temellendirilmiştir.

İkinci bölümde ise betimleyici bir araştırma ile meslek liselerinde sunulan eğitime odaklanılmıştır. Bilindiği üzere betimleyici araştırmalarda amaç, bir durum, insan, ilişki, örgütlü faaliyet veya kurum hakkında somut ve delillere dayalı bilgi toplamaktır. Dolayısıyla ilişkiler üzerinde durulmaz ve hipotezler test edilmez. Değişkenlerin doğası hakkında bilgi verilip benzer özelliklere göre gruplandırmalar yapılabilir. Böylece araştırma konusunun özellikleri hakkında temel bilgiler sağlanır (Erdoğan 2012: 169). Bu çerçevede bilgiler, orta öğretim seviyesinde iletişim eğitiminin sürdürüldüğü okulları bünyesinde barındıran Milli Eğitim Bakanlığı'nın kurumsal internet sayfasından sağlanmıştır. Bu bilgiler ışığında iletişim eğitimi ülkemizde orta öğretim kurumlarında "Radyo Televizyon", "Halkla İlişkiler" ve "Gazetecilik" alanlarında sunulmaktadır.

Mevcut alanların her biri müstakil başlık altında ele alınarak programların detaylı analizi yapılmıştır. Bu kapsamda alanlara bağlı alt dallar, ders programları, zorunlu ve seçmeli dersler, bu programları barındıran okullar, okulların bulunduğu şehirler ve öğretmen kadrosu incelenmiş, elde edilen veriler gruplandırılarak tablolar halinde sunulmuştur.

1. İLETİŞİM EĞİTİMİNİN TARİHÇESİ

Gazetecilik 17. yüzyılda resmen bir meslek olarak kabul edilmiştir. Dr. Théophraste Renaudot modern anlamda ilk gazete olarak kabul edilen La Gazette'yi 1631 yılında Paris'te yayımlamış, hemen ardından 1636 yılında Floransa'da, 1640'da Roma'da, 1661'de Madrid'de, 1665'te Londra'da, 1703 yılında ise St. Petersburg'da ilk gazeteler yayımlanmaya başlanmıştır (Girgin 2005: 36).

Gazetelerin içeriğinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesini amaç edinen (Yıldırım 2006: 125) gazetecilik eğitimine ise ilk defa Leipzig Üniversitesi'nde (Almanya) 1672 yılında başlanmış, gazetecilik alanındaki ilk doktora savunması da yine aynı üniversitede 1690'da gerçekleştirilmiştir (Girgin 2005: 36).

Gazetecilik eğitimi 20. yüzyılda gelişme göstermiş, Birleşik Devletler'de üniversite düzeyinde ilk gazetecilik eğitimi, Pennsylvania Üniversitesi'ne bağlı olarak Wharton School of Business bünyesinde Joseph French Johnson tarafından 1893 yılında başlatılmıştır (Karaduman ve Akbulutgiller 2017: 1163). Gazetecilik eğitiminin üniversitede müstakil bir program olarak yer alması ise Wisconsin Üniversitesi'nde 1905 yılında Willard G. Bleyer tarafından gerçekleştirilmiştir. ABD'de ilk gazetecilik okulu ise 1908 yılında aynı zamanda gazete sahibi de olan Walter Williams'ın dekanlığında kurulan Missouri Üniversitesi Gazetecilik Okulu'dur (Nafziger 1935: 374).

Kıta Avrupa'sında ise 1924'te Fransa'da Lille Katolik Hukuk Fakültesi'ne bağlı bir gazetecilik okulu açılmıştır (Tokgöz 2003: 7-32).

Ülkemizde ise gazetecilik eğitimi konusunu ilk kez gündeme getiren Ahmet Rasim'dir. *"Zamanımızda tramvay kondüktörleri, şoförler, belediye zabıtalari için okullar açılıyor, nerede ise köprü memurluğuna bile bir tane açılacak. Neden bir gazetecilik okulu açılmasın. Artık kendimizi yavaş yavaş toplayalım. Sendikalarımızı, okullarımızı yapalım. Zira bu gidiş, gidiş değil"* şeklinde kaleme aldığı yazılarıyla Ahmet Rasim, ülkemizde gazetecilik okullarının açılması gerekliliğini henüz 1920'li yıllarda dile getirmiştir (Girgin 2005: 37).

27 Temmuz 1931 tarihinde yürürlüğe giren Cumhuriyet döneminin ilk Matbuat Kanunu (Basın Yasası) gazetecilik eğitiminin resmi düzeyde dillendirilmesi açısından önem arz etmektedir. Zira bu kanunla "gazetecilerin eğitimi" konusu ilk defa resmi kaynaklarda yer almıştır. Kanununun 12. Maddesinde yer alan "Yüksek mekteplerden veya lise ile buna muadil diğer bir mekteplerden şahadetnameli olmak (eğer şahadetname ecnebi mekteplerden alınmış ise Türkçe okuryazar bulunmak" ifadesiyle gazete ve dergi sahiplerine yüksekokul veya lise ile buna denk diğer okul mezuniyeti zorunluluğu getirilmiş, aynı kanununun 15. Maddesinde ise gazetelerin başyazar ve genel yayın yönetmenlerinin yüksekokuldan mezun olması ön

görülmüştür. Diploma sahibi olmayan çalışanlara ise bu koşulları yerine getirmeleri için üç yıllık bir süre tanınmıştır (Alemdar 1996: 30).

Yapılan bu düzenleme üzerine İstanbul'da bir yüksekokul açılması gündeme gelmiş, Darülfünûn'da bu konuda bir ön çalışma yapılmaya başlanmıştır. Ancak 1931 tarihli Matbuat Kanunu üzerinde, 8 Haziran 1933 tarihinde yapılan değişiklikle çalışanlar için yüksekokul veya lise mezunu olma zorunluluğu kaldırılınca bu çalışmalar yarım kalmış ve gazetecilik eğitimi verecek bir okul açılmamıştır (Alemdar 2009: 14).

1.1. İstanbul Özel Gazetecilik Okulu

İstanbul Özel Gazetecilik Okulu ülkemizin "gazetecilik alanındaki ilk eğitim kurumu" unvanını taşımaktadır. Almanya'da eğitim görmüş Müderris Fehmi Yahya Tuna tarafından 1948 yılında "Matbuat âlemine ve iş hayatına hazırlıklı eleman yetiştiren bir müessese" tanımlamasıyla açılan okul, paralı ve yatılı olarak hizmet vermiştir. Orta dereceli bir eğitim kurumu olan okulda eğitim iki devreden oluşmaktaydı. Buna göre lise düzeyinde üç yıl süren ilk devrenin ardından lise sonrası bir yıl eğitim verilmesi ön görülmüştür. İlk devreyi tamamlayan kişiler lise mezunu, ikinci devreyi tamamlayanlar ise bir yıllık meslek eğitimi görmüş sayılmışlardır. Eğitimin karma olarak yapıldığı okulda Gazetecilik Kompozisyonu, Gazete İdareciliği, Gazetecilik Semineri, Gazetecilik ve Tekniği, Fotoğraf, Basın Tekniği, Türk Matbuat Hukuku ve Basın Tarihi gibi meslek derslerinin yanı sıra Türk Dili Edebiyatı, Türkçe Kompozisyon, Sosyoloji, Psikoloji, Felsefe, Mantık, Tarih, Coğrafya, Ticaret Aritmetiği, İstatistik, Finans, Ekonomi gibi genel kültür derslerine de yer verilmiştir (Girgin 2005: 39).

İstanbul Özel Gazetecilik Okulu, 1966-1967 Eğitim-Öğretim yılında Fındıkzade'deki binasına taşınarak bugünkü Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nin temelini oluşturmuştur. 1971 yılında devletleştirilerek "İstanbul Gazetecilik Yüksekokulu" adıyla İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne bağlanan okulun öğrenim süresi 1973 yılında dört yıla çıkartılmıştır. 20 Temmuz 1982 tarihinde yürürlüğe giren 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile "Basın-Yayın Yüksekokulu" ismiyle Marmara Üniversitesi'ne bağlanan okul, 1992 yılında ise Resmi Gazetede yayınlanan 3837 sayılı kanun ile İletişim Fakültesi'ne dönüştürülmüştür¹

1.2. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü

Ülkemizde gazetecilik eğitiminin başlatılması için ilk somut adım Sedat Simavi tarafından 1947 yılında atılmıştır. Dönemin Gazeteciler Cemiyeti Başkanı olan

¹ <https://iletisim.marmara.edu.tr/fakulte/tarihce/> (Erişim Tarihi: 01.05.2019).

Simavi, üniversite bünyesinde gazetecilik eğitimi verecek bir enstitünün kurulması için İstanbul Üniversitesi'nden talepte bulunmuştur. Teklifi olumlu bulan üniversite senatosu 24 Kasım 1949 tarihinde İktisat Fakültesi bünyesinde bir gazetecilik enstitüsünün açılmasını kararlaştırmıştır.

1950 yılında Gazetecilik Enstitüsü ismiyle açılan okula, yüksek eğitim görmemiş gazeteciler, üniversite diploması alma isteğiyle büyük rağbet göstermiş ve böylece okul, 479 öğrencisiyle eğitime başlamıştır. Ancak ilk yıllarda okulda ders verecek öğretim elemanı sıkıntısı yaşanmıştır. Gazetecilik eğitiminin henüz yeni başladığı bu dönemde ülkede gazetecilik eğitimi alan sadece iki kişi (Ahmet Emin Yalman ve Zekeriya Sertel) bulunmaktadır. Yalman, zamanının olmadığı gerekçesiyle getirilen teklifi geri çevirmiş, Sertel ise o sıralarda yurtdışında olduğu için ders verememiştir. Bu şartlarda Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Cevat Fehmi Başkut, Enis Tahsil Til, Hasan Refik Ertuğ, Burhan Felek ve Şükrü Baban öğretim görevini üstlenmişlerdir. Eğitim süresinin iki yıl olduğu Enstitünün Müdürlüğüne ise Ord. Prof. Dr. Şükrü Baban getirilmiştir (Topuz 2003: 377).

3 Temmuz 1950 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmelikte Enstitü'nün kurulma amaçları "*Gazetecilik konularıyla ilgili meseleleri araştırmak, gazeteciliği ilgilendiren konular hakkında ilmi ve mesleki öğretim yapmak, yabancı üniversitelerin gazetecilik enstitüleriyle ilmi işbirliği yapmak, milletlerarası gazetecilik kongre ve konferanslarına katılmak*" şeklinde belirtilmiştir.

İstanbul Üniversitesi Senatosu'nda 12 Haziran 1975 tarihinde kabul edilen yönetmelik değişikliğiyle ders programına halkla ilişkiler ve ilancılık alanında yeni dersler eklenerek okulun ismi "*Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Enstitüsü*" olarak değiştirilmiştir.

1980 yılında "*İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu*" adını alan okul, 1982 yılında ise eğitim süresini dört yıla çıkartarak doğrudan İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlanmış ve "*Basın Yayın Yüksek Okulu*" ismi ile eğitimini sürdürmüştür.

Okul, son olarak 11 Temmuz 1992 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 3837 sayılı kanun ile "*İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi*" adını almıştır ².

1.3. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksekokulu

Ankara'da ise gazetecilik eğitimi için ilk girişimler 1962 Haziran'ında başlamıştır. Gazetecilik eğitimi verecek bir okulun kurulması için gazeteciler Birleşmiş

² <http://iletisim.istanbul.edu.tr/tr/content/fakultemiz/tarihce> (Erişim Tarihi: 02.05.2019)

Milletlere müracaat etmiş, Birleşmiş Milletler de konuyu UNESCO'ya duyurmuştur.

26 Haziran 1962'de alınan kararla Ankara Üniversitesi bünyesinde böyle bir bölümün kurulmasına karar verilerek Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nun temelleri atılmıştır.

Gazetecilik eğitimi için beliren öğretim görevlisi ihtiyacını karşılamak üzere ise Yurdakul Fincancı, Haluk Şahin, Oya Tokgöz ve Aysel Aziz UNESCO bursuyla yurtdışına eğitime gönderilmiştir (Topuz 2003: 378).

Ankara Üniversitesi S.B.F. Basın Yayın Yüksekokulu, alanında üniversite düzeyinde dört yıllık eğitim veren ilk yüksekokul olarak 1965 yılında eğitime başlamış, 1992 yılında ise İletişim Fakültesine dönüştürülmüştür.

1.4. Özel Gazetecilik Yüksekokulları

1965 yılında Özel Eğitim Kurumları Kanunu'nun kabul edilmesinden sonra 1966'da İstanbul'da İstanbul Özel Gazetecilik Yüksek Okulu, 1967'de Ankara'da Başkent Özel Gazetecilik Okulu açılmıştır. Hemen ardından İzmir'de ise Karataş Özel Gazetecilik Yüksek Okulu eğitim hayatına başlamıştır.

Özel yüksekokulların devletleştirilmesi yönünde 1971 yılında yayınlanan yasayla İstanbul Özel Gazetecilik Yüksek Okulu İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne, Başkent Özel Gazetecilik Okulu Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne, Karataş Özel Gazetecilik Yüksek Okulu da İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne bağlanmıştır (Girgin 2005: 42).

Bu bilgiler ışığında ülkemizde gazetecilik eğitimi konusundaki talebin bizzat basın sektöründen geldiğini ifade etmek mümkündür. Basın sektörü, daha nitelikli gazetecilerin yetiştirilmesi talebiyle gazetecilik eğitimini önemsemiş ve bu konuda gerekli girişimlerde bulunmuşlardır.

Sektördeki bu beklenti, iletişim eğitiminin nasıl olacağı yönündeki tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Buna ilaveten son dönemde iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte gazetecilik pratiklerinde ortaya çıkan değişimler, gazeteciliğin sürekli kendini geliştirmeyi gerektiren bir meslek haline gelmesi gibi konular da iletişim eğitiminin içeriğiyle ilgili tartışmaları hızlandırmıştır (Uzun 2007: 118). Bitmeyen tartışma konularıyla birlikte ülkemizde yetmiş yılı geride bırakan iletişim eğitimi, bugün yetmiş aşkın fakültede sürdürülmektedir (Akgül ve Akdağ 2018: 1).

2. MESLEKİ EĞİTİM OLARAK MESLEK LİSELERİNDE İLETİŞİM EĞİTİMİ

Cumhuriyetle birlikte ülkemizde mesleki eğitim çalışmalarına hız verilmiş, 1927’de ortaöğretim seviyesindeki mesleki eğitim Milli Eğitim Bakanlığı’nın görev ve hizmet alanına bırakılmış, 1933’ten itibaren ise Bakanlık bünyesinde kurulan Mesleki ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğü tarafından yürütülmüştür (Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü 2018: 15).

4 Temmuz 2000 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Birliği arasında imzalanan anlaşma çerçevesinde yürürlüğe giren Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP), ülkemizde mesleki eğitim açısından önemli bir kilometre taşıdır. 2004-2005 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan proje kapsamında bugün örgün eğitim kurumlarında 54 alanda ve bu alanlara bağlı 199 dalda mesleki eğitim sürdürülmektedir (Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü 2018: 23).

Örgün mesleki ve teknik eğitim okullarında Anadolu Meslek Programı (AMP) ve Anadolu Teknik Programı (ATP) olmak üzere iki program uygulanmaktadır. Sınavsız geçiş ve mahalli yerleştirme ile öğrenci kabul eden Anadolu Meslek Programında meslek derslerinin yanında genel bilgi dersleri de yer almaktadır. Puanla öğrenci alan Anadolu Teknik Programında ise mesleki derslerin yanında matematik, fizik, kimya ve biyoloji dersleri de ağırlıklı olarak verilmektedir. Her iki programda 10. Sınıfta alan dersleriyle başlayan mesleki eğitim, 11. ve 12. sınıfta meslek alanına bağlı dal eğitimi ile tamamlanmaktadır. Ayrıca mesleki bilgi ve becerilerin geliştirilmesi ve iş hayatına uyumun sağlanması amacıyla da öğrencilere işletmelerde beceri eğitimi ve staj uygulaması verilmektedir.

Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, mesleki eğitimi geliştirmek, bu alanda yaşanan sorunları tespit etmek ve sorunlara çözüm üretmek üzere belirli periyotlarda paydaşlarıyla çalıştaylar düzenlemektedir. Eğitimi, akademisyen, öğrenci ve öğrenci velisi ile sektör temsilcilerinin katıldığı çalıştaylarda sorunların tespiti ve çözümü, mesleki ve teknik eğitimin iyileştirilmesi, ulusal ve uluslararası düzeyde nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi gibi konular görüşülmektedir.

Çalıştaylarda dile getirilen görüşlerin de katkısıyla son olarak 2 Şubat 2016 tarihinde 6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile mesleki eğitim konusunda bazı düzenlemelere gidilmiştir. Yeni düzenlemeyle, çıraklık eğitimi zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır. Buna ilaveten öğrencilerin işletmede staj yaptıkları süre boyunca ücret almaları sağlanmış, bu ücretlerin 3’te 2’sinin devlet tarafından karşılanacağı karara bağlanmıştır. Mesleki ve teknik eğitim öğrencileri iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı 10, 11 ve 12. sınıfta sigortalanmış, yeni düzenlemeyle bu okullarda eğitimlerini tamamlayan tüm mezunlara teknisyen unvanı verilmiştir.

Önceki uygulamada mezunlara tanınan meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş hakkı kaldırılırken yeni uygulamayla üniversiteye geçiş sınav sonucuna göre alanında eğitim almak isteyen mezunlara meslek yüksekokullarına geçişte ek puan hakkı tanınmıştır (Meslekî ve Teknik Eğitimin Geliştirilmesine İlişkin Kanuni Düzenlemeler 2016).

Eğitim sistemimizde iletişim eğitimi, meslek liselerinde yer alan “Gazetecilik”, “Halkla İlişkiler” ve “Radyo Televizyon” alanlarında verilmektedir. Aşağıda bu alanları ana hatlarıyla ele alacağız.

2.1. Gazetecilik Alanı

Medya sektörüne gazeteci yetiştirmenin amaçlandığı bu alanda öğrencilere gündemi takip etme, haber değeri taşıyan olayları fark etme, haber toplama, haber yazma ve haberi yayına hazır hale getirme gibi yeterliliklerin kazandırılması hedeflenmektedir. Mezun olan öğrencilere diploma ile birlikte ilgili alanda iş yeri açma belgesi de verilmektedir³. Bu alanda muhabirlik ve sayfa sekreterliği olmak üzere toplam iki dal (program) bulunmaktadır (Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Gazetecilik Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017: 3) Her iki program (AMP ve ATP) ve her iki dal (Muhabirlik ve Sayfa Sekreterliği) için 10. sınıfta meslek dersleri zorunlu ve ortaktır.

Tablo 1. Gazetecilik Alanı 10. Sınıf Ders Programı

Ders	Haftalık Ders Saati
Haber Toplama ve Yazma	4
Temel Fotoğraf	3
Temel Gazetecilik	2
Etkili Konuşma ve Yazma	3
Mesleki Bilgisayar	2

10. sınıfı başarıyla tamamlayan gazetecilik alan öğrencileri 11. sınıfta “Muhabirlik” veya “Sayfa Sekreterliği” dallarından birini tercih ederek eğitimlerini bu doğrultuda sürdürmektedirler. Bu dallarda 11. sınıf seviyesinde “Haber Yazma Teknikleri” Muhabirlik dalı için, “Sayfa Düzenleme” ise Sayfa Sekreterliği dalı için zorunlu ders kapsamındadır. 12. sınıfta ise AMP öğrencileri “İşletmelerde Beceri Eğitimi” kapsamında işletmelerde staj görürken, Muhabirlik dalı ATP öğrencileri “Yayın Türüne Göre Gazetecilik” dersini, Sayfa Sekreterliği dalı ATP öğrencileri ise “Haber Yazma Teknikleri” dersini zorunlu ders olarak alırlar.

³ <http://meslekitanitim.meb.gov.tr/#alanlar> (Erişim Tarihi: 11.05.2019)

Tablo 2. Muhabirlik ve Sayfa Sekreterliği Daları Zorunlu Dersleri

Dal	Sınıf	AMP	ATP
Muhabirlik	11	Haber Yazma Teknikleri	Haber Yazma Teknikleri
	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	Yayın Türüne Göre Gazetecilik
Sayfa Sekreterliği	11	Sayfa Düzenleme	Sayfa Düzenleme
	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	Haber Yazma Teknikleri

11. sınıftan itibaren alan öğrencilerine yukarıda ifade edilen zorunlu derslerin dışında seçmeli dersler de verilmektedir. Seçmeli dersler, “Haber Görüntüsü Çekimi”, “Haber Fotoğrafçılığı”, “Bilgisayarda Fotoğraf”, “Yeni Medya Habercilik”, “Haberleşme Hukuku” derslerinin arasından okulun mevcut alt yapısı ve imkânları göz önünde bulundurularak belirlenmektedir.

Ülkemizin çeşitli il ve ilçelerine bağlı 34 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde gazetecilik alanı bulunmaktadır. Çoğunlukla karma eğitim yapılan bu okullarda toplamda 63 gazetecilik alanı meslek öğretmeni görev yapmaktadır.⁴

Tablo 3. Gazetecilik Alanının Bulunduğu Okullar ve Okullardaki Alan Öğretmen Sayısı

İl	İlçe	Okul	Öğretim Şekli	Öğretmen Sayısı
Adana	Seyhan	Seyhan ÇEP MTAL	Karma	4
Afyonkarahisar	Merkez	Afyonkarahisar Zübeyde Hanım MTAL	Kız	-
Ankara	Polatlı	Polatlı Beştepe MTAL	Kız	-
Ankara	Yenimahalle	Batıkent Ş. Evliyagil MTAL	Karma	9
Antalya	Alanya	Eczacı Güzin-Velittin Bekrioğlu MTAL	Kız	3
Antalya	Kepez	Hüsniye Özdilek MTAL	Karma	3
Artvin	Merkez	Ayhan Şahenk MTAL	Karma	1
Balıkesir	Altıeylül	Mehmet Vehbi Bolak MTAL	Karma	-
Bursa	Yıldırım	Yıldırım MTAL	Karma	2
Çorum	Merkez	Bilge Kağan MTAL	Karma	2
Düzce	Merkez	Düzce Adnan Menderes MTAL	Karma	-

⁴ http://mtegm.meb.gov.tr/TR/okullar.asp?il=&ilce=&alt_tur=&alan=GAZETEC%DDL%DDK (Erişim Tarihi: 11.05.2019).

Elazığ	Merkez	Necip Güngör Kısaparmak MTAL	Karma	2
Eskişehir	Odunpazarı	Türk Telekom MTAL	Karma	-
Gaziantep	Şehitkâmil	Mehmet APİ MTAL	Karma	1
Giresun	Fatih	Giresun Fatih MTAL	Karma	1
Hatay	Antakya	Şehit Ahmet Benli MTAL	Karma	2
Isparta	Merkez	Gül Şehri MTAL	Karma	-
İstanbul	Bahçelievler	Bahçelievler Aydın Doğan MTAL	Karma	3
İstanbul	Güngören	Güngören Tuncay Azaphan MTAL	Karma	2
İstanbul	Şişli	Maçka MTAL	Karma	2
İzmir	Buca	Buca Şerife Bacı MTAL	Kız	4
Kahramanmaraş	Onikişubat	Ticaret ve Sanayi Odası MTAL	Karma	3
Kocaeli	Gölcük	Anadolu Kalkınma Vakfı MTAL	Kız	2
Kocaeli	Karamürsel	Karamürsel MTAL	Karma	1
Kocaeli	Kartepe	Yıldız Entegre MTAL	Karma	3
Konya	Selçuklu	M. Halil İbrahim Hekimoğlu MTAL	Karma	2
Malatya	Battalgazi	Hafize Özal MTAL	Kız	-
Mersin	Toroslar	Nihal Erdem MTAL	Karma	2
Sakarya	Adapazarı	Adapazarı SATSO MTAL	Karma	1
Samsun	İlkadım	Piri Reis MTAL	Karma	3
Sivas	Merkez	Şehit Üsteğmen Cemalettin Yılmaz MTAL	Karma	2
Şanlıurfa	Haliliye	Turgut Özal MTAL	Karma	-
Van	İpekyolu	Bostaniçi MTAL	Karma	1
Yalova	Merkez	Kaşgarlı Mahmut	Karma	2
Toplam Öğretmen Sayısı				63

2.2. Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri Alanı

Kurumlar arası rekabetin üst düzeye ulaştığı küreselleşen dünyada halkla ilişkiler ve tanıtım sektörü bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır.

Halkla ilişkiler ile reklam ve tanıtım sektörüne eleman yetiştiren Halkla İlişkiler alanında öğrencilere halkla ilişkiler ve organizasyon hizmetleri, kurum ve kuruluşu tanıtıcı faaliyetler planlama, organizasyon yapma, mekân düzenleme ve süsleme, temel düzeyde proje geliştirme gibi yeterliliklerin kazandırılması

hedeflenmektedir.⁵ Bu alanda halkla ilişkiler, müşteri temsilciliği, organizasyon sorumlusu, fuar organizasyon sorumlusu, kamuoyu araştırmacılığı olmak üzere toplam beş dal (program) yer almaktadır (Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:3) Her iki program (AMP ve ATP) ve bütün dallar için 10. sınıfta meslek dersleri zorunlu ve ortaktır.

Tablo 4. Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri Alanı 10. Sınıf Ders Programı

Ders	Haftalık Ders Saati
Halkla İlişkiler ve Organizasyon	3
Temel İletişim	3
Mesleki Metinler	2
Diksiyon	2
Haberleşme Hukuku	2
Ofis Programları	2

10. sınıfı başarıyla tamamlayan Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri alan öğrencileri 11.sınıfta “Halkla İlişkiler”, “Müşteri Temsilciliği”, “Organizasyon Sorumlusu”, “Fuar Organizasyon Sorumlusu”, “Kamuoyu Araştırmacılığı” dallarından birini tercih ederek eğitimlerini bu doğrultuda sürdürmektedirler. Bu dallarda 11. sınıf seviyesinde Halkla İlişkiler dalı için “Halkla İlişkiler Faaliyetleri”, Müşteri Temsilciliği dalı için, “Reklam ve Tanıtım Kampanyaları”, Organizasyon Sorumlusu dalı için “Organizasyon Etkinlikleri”, Fuar Organizasyon Sorumlusu dalı için “Fuar Organizasyonu”, Kamuoyu Araştırmacılığı dalı için “Araştırma” dersi zorunlu ders kapsamındadır.

Tablo 5. Muhabirlik ve Sayfa Sekreterliği Dalları Zorunlu Dersleri

Dal	Sınıf	AMP	ATP
Halkla İlişkiler	11	Halkla İlişkiler Faaliyetleri	Halkla İlişkiler Faaliyetleri
	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	Halkla İlişkilerde Kampanya
Müşteri Temsilciliği	11	Reklam ve Tanıtım Kampanyaları	Reklam ve Tanıtım Kampanyaları
	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	Reklamcılıkta Yenilikçi Faaliyetler
	11	Organizasyon Etkinlikleri	Organizasyon Etkinlikleri

⁵ <http://meslekitanitim.meb.gov.tr/#alanlar> (Erişim Tarihi: 11.05.2019).

Organizasyon Sorumlusu	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	Mekân Düzenleme
Fuar Organizasyon Sorumlusu	11	Fuar Organizasyonu	Fuar Organizasyonu
	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	Mekân Düzenleme
Kamuoyu Araştırmacılığı	11	Araştırma	Araştırma
	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	Kişiler Arası İletişim

11. sınıftan itibaren alan öğrencilerine yukarıda gösterilen zorunlu derslerin dışında seçmeli dersler de verilmektedir. “Kurum İçi Halkla İlişkiler”, “Medya Takibi”, “Müşteri İlişkileri”, “Ürün ve Hizmet Tanıtım”, “Organizasyonda Yardımcı Hizmetler”, “Kamuoyu ve Piyasa Araştırması”, “Proje Geliştirme”, “Mesleki Yabancı Dil” gibi derslerin arasından okulun mevcut alt yapısı ve imkânları göz önünde bulundurularak seçmeli dersler belirlenmektedir.

Ülkemizin çeşitli il ve ilçelerine bağlı 82 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri alanı bulunmaktadır. Daha çok karma eğitimin yapıldığı bu okullarda toplamda 205 Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri alanı meslek öğretmeni görev yapmaktadır.⁶

Tablo 6. Halkla İlişkiler ve Organizasyon Alanının Bulunduğu Okullar ve Okullardaki Alan Öğretmen Sayısı

İl	İlçe	Okul	Öğretim Şekli	Öğretmen Sayısı
Adana	Seyhan	Seyhan ÇEP MTAL	Karma	4
Adana	Yüreğir	Atakent İMKB MTAL	Kız	2
Afyonkarahisar	Merkez	İbrahim Evren MTAL	Kız	-
Ankara	Altındağ	Zübeyde Hanım MTAL	Kız	3
Ankara	Gölbaşı	Gölbaşı Zübeyde Hanım MTAL	Kız	3
Ankara	Mamak	Cebeci MTAL	Kız	3
Ankara	Mamak	Nene Hatun MTAL	Kız	3
Ankara	Sincan	Hayme Ana MTAL	Kız	-
Antalya	Finike	Canan-Yavuz Gürkan MTAL	Karma	2
Aydın	Kuşadası	Ada MTAL	Kız	2
Bitlis	Tatvan	Tatvan Valide Sultan MTAL	Kız	-
Bursa	İnegöl	Nene Hatun MTAL	Kız	2
Bursa	Mudanya	Mudanya Dörtçelik MTAL	Karma	2
Bursa	Nilüfer	Havva Aslanoba MTAL	Karma	2

⁶http://mtegm.meb.gov.tr/TR/okullar.asp?il=&ilce=&alt_tur=&alan=HALKLA%20DDL%DD%DEK%DDLER%20VE%20ORGAN%DDZASYON%20H%DDZMETLER%DD (Erişim Tarihi: 12.05.2019).

Bursa	Yıldırım	Yıldırım MTAL	Karma	3
Bursa	Yıldırım	Faik Çelik MTAL	Kız	8
Çanakkale	Merkez	Nedime Hanım MTAL	Karma	4
Çankırı	Merkez	Çankırı Şehit Erdem Öztürk MTAL	Kız	2
Çorum	Merkez	Bilge Kağan MTAL	Karma	2
Diyarbakır	Bağlar	Namık Kemal MTAL	Karma	1
Diyarbakır	Çermik	Çermik MTAL	Kız	3
Diyarbakır	Kayapınar	Eren Şahin Eronat MTAL	Karma	-
Diyarbakır	Sur	Sur MTAL	Kız	2
Düzce	Merkez	Düzce Zübeyde Hanım MTAL	Kız	1
Elazığ	Merkez	Necip Güngör Kısaparmak MTAL	Karma	2
Erzurum	Palandöken	Yıldızkent Nafizbey MTAL	Karma	3
Erzurum	Yakutiye	Cumhuriyet MTAL	Kız	1
Gaziantep	Şahinbey	Mehmet Uygun MTAL	Kız	3
Gaziantep	Şehitkâmil	Mehmet APİ MTAL	Karma	2
Hakkâri	Merkez	Fatma Aliye MTAL	Kız	1
Hatay	Antakya	Yıldız-Selahattin Mıstıkoğlu MTAL	Kız	4
Hatay	Dört Yol	Şehit Ayhan Say MTAL	Karma	-
Isparta	Merkez	Gül Şehri MTAL	Karma	-
Isparta	Yalvaç	Yalvaç Nene Hatun MTAL	Kız	2
İstanbul	Bağcılar	Alaattin-Nilüfer Kadayıfçıoğlu MTAL	Kız	10
İstanbul	Beşiktaş	M. Ali Büyükhanlı MTLA	Karma	3
İstanbul	Beylikdüzü	Beylikdüzü MTAL	Karma	7
İstanbul	Esenler	İbrahim Turhan MTAL	Karma	4
İstanbul	Eyüpsultan	Haydar Akçelik MTAL	Kız	3
İstanbul	Güngören	Güngören Tuncay Azaphan MTAL	Karma	3
İstanbul	Güngören	Cemil Meriç MTAL	Kız	1
İstanbul	Kadıköy	General Ali Rıza Ersin MTAL	Karma	3
İstanbul	Kâğıthane	İstanbul Vali Hayri Kozakçıoğlu MTAL	Karma	1
İstanbul	Küçükçekmece	Küçükçekmece Atatürk MTAL	Kız	3
İstanbul	Sarıyer	Sarıyer Mehmet Şam MTAL	Karma	1
İstanbul	Sultanbeyli	Turhan Feyzioğlu MTAL	Karma	1
İstanbul	Üsküdar	Cumhuriyet MTAL	Kız	3
İzmir	Karşıyaka	Karşıyaka Necip Demir MTAL	Karma	7
İzmir	Karşıyaka	Karşıyaka Suzan Divrik MTAL	Karma	7
İzmir	Konak	Konak Nevvar Salih İşgören Eğitim Kampüsü-3 MTAL	Karma	2

İzmir	Konak	Konak Küçükalyalı MTAL	Karma	4
İzmir	Konak	Konak Nevvar Salih İlgören Eğitim Kampüsü-2 MTAL	Karma	4
İzmir	Menemen	Menemen Halide Gencer MTAL	Karma	2
İzmir	Narlıdere	Narlıdere Rasim Önel MTAL	Karma	3
İzmir	Torbali	Torbali Piri Reis MTAL	Karma	2
Kahramanmaraş	Dulkadiroğlu	Sevim Şirikci MTAL	Kız	4
Kahramanmaraş	Onikişubat	Ticaret ve Sanayi Odası MTAL	Karma	5
Kahramanmaraş	Onikişubat	Mükrim Hatun MTAL	Kız	6
Kayseri	Kocasinan	Kocasinan Ahmet Erdem MTAL	Karma	-
Kırıkkale	Keskin	Maden MTAL	Kız	-
Kırıkkale	Merkez	Zübeyde Hanım MTAL	Kız	-
Kırıkkale	Yahşihan	Ertuğrul Gazi MTAL	Karma	2
Kırklareli	Merkez	Yahya Kemal Beyatlı MTAL	Karma	2
Kocaeli	İzmit	Nuh Çimento MTAL	Kız	4
Kocaeli	Kartepe	Yıldız Entegre MTAL	Karma	3
Konya	Selçuklu	Öztekinler MTAL	Kız	3
Malatya	Yeşilyurt	Sümer MTAL	Karma	2
Manisa	Yunusemre	İMKB MTAL	Kız	2
Muğla	Fethiye	Gülşen Gökçe MTAL	Karma	1
Muğla	Menteşe	Zübeyde Hanım MTAL	Karma	-
Nevşehir	Merkez	Nevşehir TOKİ	Kız	1
Rize	Merkez	Gülbahar Hatun MTAL	Kız	2
Rize	Merkez	Rize Merkez MTAL	Karma	1
Samsun	Atakum	Kurupelit MTAL	Kız	2
Samsun	Canik	Türk Telekom MTAL	Karma	4
Samsun	İlkadım	İstiklal MTAL	Karma	3
Siirt	Merkez	Zübeyde Hanım MTAL	Kız	2
Şanlıurfa	Karaköprü	İsmail-Nazif Bayraktar	Kız	2
Şanlıurfa	Viranşehir	Piri Reis MTAL	Karma	-
Tekirdağ	Çorlu	Çorlu MTAL	Kız	3
Trabzon	Ortahisar	Şehit Ünal Bıçakçı MTAL	Karma	3
Van	Edremit	Edremit MTAL	Kız	2
Toplam Öğretmen Sayısı				205

2.3. Radyo Televizyon Alanı

Televizyon, radyo ve yapım şirketlerinde istihdam edilecek kameraman, grafik-animasyon ve teknik-yapım-yayın elemanlarının yetiştirilmesini amaçlayan bu alanda öğrencilere program yapım öncesi, çekim aşaması ve çekim sonrasıyla ilgili işlemleri yürütme, televizyon haberi yapma, kamera, ses ve görüntü mikseri, fotoğraf makinesi gibi teknik cihazları temel düzeyde kullanabilme, ışık

teknolojisini tanıma ve kullanma, ses kaydı ve kurgusu, sanal ve gerçek nesnelerin tasarımını yapma ve canlandırma, görsel efekt tekniklerini kullanma gibi yeterliliklerin kazandırılması hedeflenmektedir.

Mezun olan öğrencilere diploma ile birlikte ilgili alanda iş yeri açma belgesi de verilmektedir.⁷ Bu alanda teknik-yayın-yapım, kameramanlık, grafik animasyon olmak üzere toplam üç dal (program) yer almaktadır (Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Radyo Televizyon Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2017:3) Her iki program (AMP ve ATP) ve bütün alan dalları için 10. sınıfta meslek dersleri zorunlu ve ortaktır.

Tablo 7. Gazetecilik Alanı 10.Sınıf Ders Programı

Ders	Haftalık Ders Saati
Radyo – Tv yapımcılığı	3
Temel Kamera	3
Video Kurgu	4
Fotoğrafçılık Teknikleri	4

10. sınıfı tamamlayan Radyo Televizyon alan öğrencileri 11. sınıfta “Teknik-Yapım-Yayın”, “Kameramanlık” veya “Grafik-Animasyon” dallarından birini tercih ederek eğitimlerine devam etmektedir. 11. sınıf seviyesinde Teknik-Yapım-Yayın dalı için “Tv Program Türleri”, Kameramanlık dalı için “Kamera Teknikleri”, Grafik-Animasyon dalı için ise “Nesne Canlandırma” dersleri zorunlu ders kapsamındadır.

Tablo 8. Teknik-Yapım-Yayın, Kameramanlık ve Grafik Animasyon Dalları Zorunlu Dersleri

Dal	Sınıf	AMP	ATP
Teknik-Yapım-Yayın	11	Tv Program Türleri	Tv Program Türleri
	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	Işık Teknolojisi
Kameramanlık	11	Kamera Teknikleri	Kamera Teknikleri
	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	Ses ve Işık
Grafik Animasyon	11	Nesne Canlandırma	Nesne Canlandırma
	12	İşletmelerde Mesleki Eğitim	Görsel Efekt Teknikleri

11. sınıftan itibaren alan öğrencilerine yukarıdaki tabloda yer alan zorunlu derslerin dışında seçmeli dersler de verilmektedir. “Ses Kaydı ve Kurgusu”, “Kurgu Teknikleri ve Estetiği”, “Radyo-Televizyon Elektrik Elektronik”, “Sinema Tarihi”, “Televizyon Haberciliği”, “Temel Tasarım”, “Animasyon Temelleri” ve

⁷ <http://meslekitanitim.meb.gov.tr/#alanlar> (Erişim Tarihi: 13.05.2019)

“Senaryo” derslerinin arasından okulun mevcut alt yapısı ve imkânları göz önünde bulundurularak seçmeli dersler belirlenmektedir.

Ülkemizin çeşitli il ve ilçelerine bağlı 48 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Radyo Televizyon alanı bulunmaktadır. Çoğunlukla karma eğitim yapılan bu okullarda toplamda 135 Radyo Televizyon alanı meslek dersleri öğretmeni görev yapmaktadır ⁸

Tablo 9. Radyo Televizyon Alanının Bulunduğu Okullar ve Okullardaki Alan Öğretmen Sayısı

İl	İlçe	Okul	Öğretim Şekli	Öğretmen Sayısı
Adana	Seyhan	Seyhan ÇEP MTAL	Karma	6
Amasya	Merkez	Toruntay MTAL	Karma	-
Ankara	Çankaya	Türk Telekom MTAL	Karma	3
Ankara	Çankaya	SERÇEV Engelsiz MTAL	Karma	1
Ankara	Çubuk	Çubuk Ahi Evran MTAL	Karma	1
Ankara	Keçiören	Aydınlıkevler MTAL	Karma	7
Ankara	Keçiören	Kalaba MTAL	Kız	5
Ankara	Polatlı	Polatlı Beştepe MTAL	Kız	-
Ankara	Yenimahalle	Yenimahalle Zeynep-Salih Alp MTAL	Karma	3
Antalya	Kepez	Hüsniye Özdilek MTAL	Karma	5
Aydın	Efeler	Aydın MTAL	Karma	-
Bursa	İnegöl	Yunus Emre MTAL	Kız	1
Bursa	Osmangazi	Hamitler TOKİ MTAL	Karma	3
Bursa	Yıldırım	Yıldırım MTAL	Karma	3
Çorum	Merkez	Bilge Kağan MTAL	Karma	2
Diyarbakır	Kayapınar	Türk Telekom MTAL	Karma	6
Düzce	Merkez	Düzce Adnan Menderes MTAL	Karma	-
Elazığ	Merkez	Necip Güngör Kısaparmak MTAL	Karma	2
Erzurum	Palandöken	Rıfki Salim Burçak MTAL	Kız	2
Eskişehir	Odunpazarı	Türk Telekom MTAL	Karma	2
Eskişehir	Odunpazarı	Gazi MTAL	Karma	2
Eskişehir	Odunpazarı	Gazi Yakup Satar MTAL	Kız	-
Gaziantep	Şehitkâmil	Mehmet APİ MTAL	Karma	1
Giresun	Merkez	Giresun Fatih MTAL	Karma	1
Hatay	Antakya	Hatay Erol Bilecik MTAL	Karma	2

⁸ http://mtegm.meb.gov.tr/TR/okullar.asp?il=&ilce=&alt_tur=&alan=GAZETEC%DDL%DDK (Erişim Tarihi: 13.05.2019).

Hatay	Defne	İpek Yolu MTAL	Kız	1
İstanbul	Bahçelievler	Bahçelievler Aydın Doğan MTAL	Karma	5
İstanbul	Bayrampaşa	İstanbul Ticaret Odası MTAL	Karma	5
İstanbul	Beşiktaş	Ortaköy Zübeyde Hanım MTAL	Kız	3
İstanbul	Güngören	Güngören Tuncay Azaphan MTAL	Karma	3
İstanbul	Kartal	Kartal Sabiha Gökçen MTAL	Kız	4
İstanbul	Şişli	Maçka MTAL	Karma	4
İzmir	Karşıyaka	Karşıyaka Necip Demir MTAL	Karma	7
İzmir	Konak	Konak Çınarlı MTAL	Karma	6
Kırşehir	Merkez	Aşıkpaşa MTAL	Karma	1
Kocaeli	Darica	Deniz Yıldızları MTAL	Karma	6
Kocaeli	Kartepe	Yıldız Entegre MTAL	Karma	2
Konya	Selçuklu	M. Halil İbrahim Hekimoğlu MTAL	Karma	3
Kütahya	Merkez	Devlet Hatun MTAL	Kız	2
Malatya	Battalgazi	Şehit Kemal Özalper MTAL	Karma	3
Mersin	Toroslar	Nihal Erdem MTAL	Karma	2
Rize	Merkez	Rize Merkez MTAL	Karma	2
Sakarya	Adapazarı	MKB Mehmet Akif Ersoy MTAL	Karma	3
Samsun	İlkadım	Piri Reis MTAL	Karma	5
Sivas	Merkez	Şehit Üsteğmen Cemalettin Yılmaz MTAL	Karma	3
Trabzon	Ortahisar	Şehit Ünal Bıçakçı MTAL	Karma	2
Van	İpekyolu	Pakistan Türkiye Dostluğu MTAL	Karma	2
Yalova	Merkez	Kaşgarlı Mahmut MTAL	Karma	3
Toplam Öğretmen Sayısı				135

Yukarıda ifade ettiğimiz ve tablolarda da belirttiğimiz üzere ülkemizde iletişim eğitimi meslek liselerinde üç alan üzerinden verilmektedir. Bu üç alanın okul ve öğretmen sayısı açısından dağılımına bakıldığında en üst sırada Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri, ikinci sırada Radyo Televizyon alanı ve son sırada Gazetecilik alanı yer almaktadır. Milli Eğitim Bakanlığının internet sitesinde bölümlerde öğrenim gören öğrenci sayılarına dair her hangi bir veri bulunmadığından konuyla ilgili bir bilgi verilmemiştir.

Tablo 10. Üç Alanın Okul ve Öğretmen Sayısı Açısından Dağılımı

Alan	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı
Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri	82	205
Radyo Televizyon	48	135
Gazetecilik	34	63

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde iletişim eğitimi ilk olarak İstanbul Özel Gazetecilik Okulunda verilmeye başlanmıştır. Almanya'da eğitim görmüş Müderris Fehmi Yahya Tuna tarafından 1948 yılında orta dereceli bir eğitim kurumu olarak eğitim-öğretime başlayan okul sonraki yıllarda Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nin de temelini oluşturmuştur.

İletişim eğitiminin temeli her ne kadar orta dereceli bir eğitim kurumuna dayansa da esas gelişimini yükseköğretim kurumlarında göstermiştir. Özellikle 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunuyla ülkemiz yükseköğretiminin yeniden yapılanması, bu gelişimin en önemli sebebidir.

Akademi ve yüksekokulların fakültelere dönüşmesiyle birlikte iletişim fakültelerinin sayıları hızla artmış, gelişen ve büyüyen nüfusla orantılı olarak yeni açılan üniversiteler bünyesinde iletişim fakülteleri de kurulmuştur. Bugün sayıları yetmiş aşan iletişim fakültelerinde iletişim eğitimi nitelik ve nicelik açısından hızlı bir ivme kazanmıştır.

İletişim eğitimi yükseköğretimde iletişim fakülteleri üzerinden verilirken, orta öğretimde meslek liseleri üzerinden verilmektedir. Gazetecilik, Halkla İlişkiler ve Radyo Televizyon alanlarından oluşan üç program orta öğretimdeki iletişim eğitiminin temelini oluşturmaktadır.

Milli Eğitim sistemimizde meslek liseleri 4 Temmuz 2000 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Birliği arasında imzalanan anlaşma çerçevesinde yürürlüğe giren Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesiyle önem kazanmıştır. İlk zamanlarda meslek liselerinin

genel liselere oranı oldukça düşük seyrederken son zamanlarda bu oran meslek liseleri lehine sürekli artmış, bu durumdan iletişim eğitimi de payına düşeni almıştır. Bugün örgün eğitim kurumlarında 54 alanda ve bu alanlara bağlı 199 dalda mesleki eğitim sürdürülmektedir. İletişim eğitimi de üç alanda ve bu alanlara bağlı toplam 10 dalda verilmektedir. Esasen bu yönüyle orta öğretimdeki iletişim eğitimi yükseköğretimdeki çok parçalı yapıya göre daha derli toplu bir görünüm arz etmektedir. Malum olduğu üzere iletişim fakültelerindeki pek çok bölüm isim ve müfredat açısından birlik arz etmemektedir. Ayrıca iletişim fakülteleri ile güzel sanatlar fakültelerindeki bir kısım programlar da aynı isim ve müfredata sahiptir.

Son yıllarda Bakanlığın mesleki eğitimi güçlendirme çalışmaları, iletişim eğitiminin nicelik ve nitelik yönünden gelişmesini sağlamıştır.

Örgün mesleki ve teknik eğitim okullarında Anadolu Meslek Programı (AMP) ve Anadolu Teknik Programı (ATP) şeklinde iki program üzerinden yürütülen iletişim eğitimi 10. sınıfta alan dersleriyle başlamakta, 11. ve 12. sınıfta meslek alanına bağlı dal eğitimi ile tamamlanmaktadır. Ayrıca mesleki bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi ve iş hayatına uyumun sağlanması amacıyla da öğrencilere işletmelerde beceri eğitimi ve staj uygulaması imkânı verilmektedir.

Orta öğretimde iletişim eğitiminin alanlar bazında dağılımına bakıldığında Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri alanının 82 okulda, 205 öğretmenle açık ara önde olduğu görülmektedir. Radyo Televizyon alanı 48 okulda, 135 öğretmenle, Gazetecilik alanı ise 34 okulda, 63 öğretmenle iletişim eğitimine katkı sunmaktadır.

İletişim eğitiminin temel sorunları, ülkemiz mesleki eğitimin genel sorunlarıyla örtüşmektedir. Buna göre mesleki eğitimde öğrencilerin teorik olarak öğrendikleri bilgileri pratikte uygulayarak pekiştirmeleri esastır. Bu yönüyle staj uygulaması mesleki eğitimin temelini oluşturmaktadır. Ancak ülkemizdeki medya sahiplik yapısının tekel bir görünüm arz etmesi ve medyanın daha ziyade yerel medya yerine ulusal medya şeklinde konumlanması öğrencilerin staj imkânlarını daraltmakta ve staj uygulamasından arzu edilen faydayı azaltmaktadır.

Meslek liselerindeki müfredatın yoğun bir şekilde meslek derslerinden oluşması üniversite sınavlarında meslek lisesi öğrencileri aleyhine bir durum oluşturmaktadır. Öğrencinin kendi alanıyla ilgili bir lisans programını tercih etmesi durumunda bile ilave bir ek puan verilmemesi meslek lisesi öğrencileri açısından dezavantajlı bir durum ortaya çıkartmakta, bu durum öğrencilerin meslek liselerini tercih etmesini negatif yönde etkilemektedir.

Radyo Televizyon alanı geniş makine ve ekipman isteyen bölümler kategorisindedir. Ancak ülkemizde yer alan pek çok Radyo Televizyon bölümü gerekli teçhizattan yoksun bir şekilde eğitim öğretim faaliyetinde bulunmakta, bu durum da eğitimin daha ziyade teorik temelli olmasına yol açmaktadır.

Öğrencilerin ve velilerin okul ve meslek tercihlerini etkileyen en önemli unsur gelecek kaygısı ve istihdam sorunudur. Gerek ulusal gerekse yerel medya kuruluşlarında çalışanların belli bir kotasının iletişim eğitimi almış kişilere devlet eliyle zorunlu olarak ayrılması, bu kaygının aşılmasına katkıda bulunacaktır. Frekans tahsisi, kamu ilanlarının yayınlanmasında pozitif ayrımcılık, sigorta primlerinin belirli bir oranda devlet tarafından karşılanması gibi teşviklerle özellikle yerel medyanın nitelikli iş gücü istihdam etmesi, iletişim eğitimi almış kişilerin sektöre katılımlarını arttıracaktır.

KAYNAKLAR

Akgül M ve Akdağ M (2018) İletişim Eğitimi ve Disiplinlerarasılık: İletişim Fakültelerindeki Akademisyen Profili Üzerine Bir Değerlendirme, Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi, 31, 1-20.

Akgündüz M (2014) Ticari Hayatta Kardeşliği Esas Alan Ahilik Teşkilatı, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 31, 9-18.

Aytaç K (2006) Çağdaş Eğitim Akımları (Yabancı Ülkelerde), Mevsimsiz Yayınları, Ankara.

Alemdar K (1996) İletişim ve Tarih, İmge Kitabevi, Ankara.

Alemdar K (2009) Türkiye’de Kitle İletişimi Dün-Bugün-Yarın, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Ankara.

Erdoğan İ (2012) Pozitivist Metodoloji ve Ötesi Araştırma Tasarımları, Niteliksel ve İstatiksel Yöntemler, Erk Yayınları, Ankara.

Girgin A (2005) Haber Yazmak, Der Yayınları, İstanbul.

Gül G (2004) Birey Toplum Eğitim ve Öğretmen. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 1, 223-236.

Karaduman M A B. (2017) Türkiye’de Gazetecilik Eğitimi: Lisans Müfredat Programları Karşılaştırması, Gaziantep University Journal of Social Sciences, 16 (4), 1162-1181.

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Gazetecilik Alanı Çerçeve Öğretim Programı (2017) Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri Alanı Çerçeve Öğretim Programı (2017) Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Radyo Televizyon Alanı Çerçeve Öğretim Programı (2017) Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.

Meslekî ve Teknik Eğitimin Geliştirilmesine İlişkin Kanuni Düzenlemeler (2016) Hazırlayanlar: Eda Eliaçık, Korkut Koçak, Mehmet Çiçek, Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.

Nafziger R O (1935) Journalism Bulletin. Volume: 12 issue: 4. 370-385.

Saraçoğlu E (2007) Mesleki Eğitim ve Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGEP) Uygulamaları: İstanbul'da Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sos. Bil. Enst, İstanbul.

Tokgöz O (2003) Türkiye'de İletişim Eğitimi: Elli Yıllık Bir Geçmişin Değerlendirilmesi, Kültür ve İletişim, 6(2), 7-32.

Topuz H (2003) II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, Remzi Kitapevi, İstanbul.

Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü Raporu (2018) Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi, Milli Eğitim Bakanlığı.

Uzun R (2007) İstihdam Sorunu Bağlamında Türkiye'de İletişim Eğitimi ve Öğrenci Yerleştirme, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 25, 117-134.

Yıldırım B (2006) Eleştirel Pedagoji Açısından Gazetecilik Eğitimi Yeniden Düşünmek. İletişim Araştırmaları, 4(1), 121-152.